

2.3.2. Лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість

Лісова і деревообробна промисловість об'єднує заготівлю і переробку деревини. Основні її галузі – лісозаготівельна, деревообробна, целюлозно-паперова і лісохімічна. Проте, основою розвитку промисловості є лісове господарство. Воно займається розведенням (насадженням), упорядкуванням, захистом та охороною лісів.

Частка лісової і деревообробної промисловості в усьому промисловому комплексі Тернопільської області досить низька (менше 2,5 %), галузь не задовольняє потреб економіки і населення регіону в багатьох важливих видах продукції. Це пов'язано, насамперед, з обмеженою сировинною базою яка зумовлена невисокою лісистістю, переважанням лісів з обмеженим експлуатаційним значенням, невеликою заготівлею лісу. Потреби галузі покриваються за рахунок власних ресурсів лише частково, основна частина деревини завозиться з інших регіонів та країн.

Площа земель лісогосподарського призначення області станом на 01.01.2014 року становила 201,4 тис. га, з них 183,2 тис. га земель, вкритих лісовою рослинністю. Лісистість області складає 13,3 %, що нижче за науково-обґрунтований показник для регіону (20 %) та значення середнього для України показника (14 %). На одного жителя області припадає 0,19 га вкритих лісом земель (по Україні – близько 0,2 га) [13].

Ліси на території області розташовані нерівномірно та зосереджені, в основному, у північній (з переважанням соснових деревостанів) і північно-західній частині (бук, граб), де лісистість досягає 20-25 %, а також у південній частині (дуб, граб), де лісистість досягає 14-18 % (табл. 2.19). Лісові масиви розташовані, в основному, на плато та схилах Бережанського горбогір'я, Кременецьких гір, Товтрового кряжу та у долинах річок Коропець, Стрипа, Серет, Збруч, Дністер та виконують захисні, водорегуляторні, рекреаційно-оздоровчі функції і мають обмежене експлуатаційне значення.

Ліси в Тернопільській області закріплені за кількома постійними лісокористувачами. Лісовий фонд області перебуває у віданні багатьох міністерств, відомств і організацій. Найбільшими з них (78 % площ) є Тернопільське обласне управління лісового та мисливського господарства, що є регіональним підрозділом Державного агентства лісових ресурсів України. Біля 10 % лісів закріплені за органами місцевого самоврядування, а близько 8 % перебувають на землях запасу сільських рад (захисні, у тому числі полезахисні, лісові смуги). Окремі ліси є у віданні Міністерства аграрної політики та продовольства, а також у віданні Міністерства оборони. Останніми роками триває процес зміни законодавства з метою зосередження управління усіма державними лісами Державним агентством лісових ресурсів України [20].

Станом на 01.01.2014 рік 157,3 тис. га лісів області перебували у постійному користуванні державних підприємств Тернопільського обласного управління лісового та мисливського господарства [13]. В структурі обласного управління є: 5 лісництв (ДП (державне підприємство) «Бережанське лісомисливське господарство», ДП «Бучацьке лісове господарство», ДП «Кременецьке лісове господарство», ДП «Тернопільський лісгосп», ДП «Чортківське лісове господарство»). Окрім державних підприємств в структурі Тернопільського обласного управління лісового та мисливського господарства знаходиться природний заповідник «Медобори» [20].

Лісозабезпеченість адміністративних районів Тернопільської області*

№	Адміністративні райони	Площа району, км ²	Площа земель вкритих лісовою рослинністю, га	Частка земель під лісами (лісовими ділянками), %	Потреба в нових лісах для досягнення оптимальної лісистості, га
1	Бережанський	661	20728,6	31,4	-
2	Борщівський	1006	15172,6	15,1	4900
3	Бучацький	802	11838,3	14,8	4200
4	Гусятинський	1016	15793,2	15,5	4500
5	Заліщицький	684	9674,3	14,1	4000
6	Збаразький	863	7150,4	8,3	10000
7	Зборівський	977	9990,7	10,2	9000
8	Козівський	694	3694,8	5,3	10200
9	Кременецький	918	14890,4	16,2	3000
10	Лановецький	632	3376,1	5,3	9000
11	Монастирський	558	13499,6	24,2	-
12	Підволочиський	837	3809,5	4,6	12600
13	Підгаєцький	496	8445,2	17,0	1400
14	Теребовлянський	1130	8750,5	7,7	13000
15	Тернопільський	749	5245,6	7,0	9500
16	Чортківський	903	11080,6	12,3	6700
17	Шумський	838	19737,9	23,6	-
18	м. Тернопіль	59	287,4	4,9	-
	Усього по області	13823	183165,7	13,3	93000

*За даними Тернопільського обласного управління лісового та мисливського господарства

До складу ДП «Бережанське лісомисливське господарство» входить вісім лісництв: Бережанське, Завалівське, Козівське, Конюхівське, Литвинівське, Нараївське, Підгаєцьке, Урманське загальною площею 29665 га. Зона діяльності ДП охоплює п'ять адміністративних районів: Бережанський, Козівський, Зборівський, Монастирський, Підгаєцький.

За даними обліку на 01.01.2014 рік лісові землі із загальної площі становили 28473 га, в т.ч. під лісовими культурами (насадження створені лісівниками) – 13295 га. Основними лісоутворюючими породами був бук (на площі 10130 га), дуб (на площі 10706 га), хвойні породи - 3064 га та м'яколистяні (береза, осика) на площі 619 га.

Середній запас на 1 га вкритих лісом земель на стиглих та перестійних деревостанів становив 254 м³, що на 28 % більше від показника 1996 р.

ДП «Бучацьке лісове господарство» розташоване у південно-західній частині Тернопільської області на території Бучацького, Монастирського, Теребовлянського та частково Заліщицького районів. Станом на 01.01.2014 рік загальна площа підприємства становила 26570 га. 92,6 % його площ були вкриті лісом. Підприємство об'єднує сім лісництв: Бучацьке, Дорогичівське, Золотопотіцьке, Коропецьке, Криницьке, Монастирське і Язловецьке.

Ліси розміщені на території лісгоспу нерівномірно. Нижчий процент лісистості на північному сході території а вищий – на південному заході. Найвищий процент лісистості має Монастирський адміністративний район – 23,1%.

В породному складі дубові насадження становлять 67,9 %, грабняки – 6,4 %, а м'яколистяні – 1,9 %. Значні площі займають бучини та хвойні насадження. У віковій структурі молодняки займають 20,5 %, середньовікові – 57,3 %, пристигаючі – 10 %, а спілі до 12,2 %.

На площі 28939 га розкинулись лісові масиви ДП «Кременецьке лісове господарство». Розташоване підприємство у північній частині області на території Кременецького, Лановецького, Шумського та частково Збарзького районів. Станом на 01.01.2014 рік загальна площа підприємства становила 29051 га. 70,6 % площі вкриті лісом. У підпорядкуванні лісгоспу 8 лісництв, нижній склад та автотранспортний цех.

Основа розвитку лісового господарства на підприємстві – нарощування лісо-сировинного потенціалу лісового фонду шляхом створення нових висопродуктивних лісів із сосни звичайної, дуба звичайного, ясена, плантаційне вирощування лісів із швидкоростучих деревних порід модрина європейської, модрина японської, дуба червоного; заліснення низькопродуктивних еродованих земель, а також охорона, збереження, підвищення захисних функцій лісу.

ДП «Тернопільський лісгосп» площею 26021 га розташоване в центральній частині Тернопільської області на території 6 адміністративних районів, а саме: Збарзького, Зборівського, Підволочиського, Тербовлянського, Тернопільського і частково Чортківського. Загальна площа підприємства становить 23698 га і об'єднує сім лісництв: Буданівське, Залозецьке, Збарзьке, Микулинецьке, Мшанецьке, Скалатське, Тербовлянське.

На території лісництва є сприятливі умови для вирощування таких листяних порід, як: дуб, бук, граб, ясен, черешня, берест; хвойних: модрина японська, модрина європейська, ялина, сосна.

До складу ДП «Тернопільське лісове господарство» входить ще три виробничі підрозділи: лісопильно-деревобробний цех; нижній склад; ремонтно-механічний цех.

ДП «Чортківське лісове господарство» розміщене в південній частині Тернопільської області на території чотирьох адміністративних районів: Гусятинського, Чортківського, Борщівського та Заліщицького. Загальна площа підприємства становить 35536 га і об'єднує десять лісництв: Гусятинське, Копичинське, Білецьке, Колиндянське, Улашківське, Скала-Подільське, Борщівське, Заліщицьке, Гермаківське, Наддністрянське.

Серед переважаючих порід на території господарства є такі листяні, як: дуб (70,5 %), граб (11,0 %), ясен, клен, берест; та такі хвойні, як: сосна, модрина, ялина, ялиця. У віковій структурі молодняки займають 45,9 %, середньовікові – 42,2 %, пристигаючі – 7,5 %, а стиглі – 4,1 %.

Загальний запас деревостанів Чортківського лісгоспу становить 6123 тис.м³, в т.ч. стиглих і перестиглих насаджень 300 тис. м³.

В цілому, господарська діяльність вказаних підприємств направлена на вирощування високопродуктивних насаджень, їх експлуатацію і максимальну переробку заготовленої деревини. Основними місцевими споживачами деревини є сільськогосподарські підприємства, населення, будівельні організації, тощо. Проте, як уже зазначалося, для потреб деревообробної галузі промисловості Тернопільської області місцевої сировини вкрай недостатньо.

Впродовж останнього десятиліття спостерігалось постійне зростання показника обсягів виробленої продукції, робіт та послуг лісового господарства (у фактичних цінах). У 2014 р. в області вироблено продукції на суму 119,4 млн. грн., що у 6,6 рази більше, ніж у 2000 р.

Важливим завданням лісогосподарського комплексу є не лише раціональне використання наявних ресурсів, а й збереження та примноження лісових насаджень. Протягом 2014 р. відтворення лісів було проведено на площі 0,8 тис. га, з них 0,6 тис. га – садіння та висівання лісу, 0,2 тис. га – природне поновлення. Крім того, переведення лісових культур та поновлення у вкриті лісовою рослинністю землі в 2014 р. здійснено на площі 1,4 тис. га [12].

Упродовж 2014 р. від хвороб лісу та впливу несприятливих погодних умов загинуло 133 га лісових насаджень, з них: 131 га – від хвороб лісу. У лісах області на площі 3,3 тис. га в 2014 р. були виявлені нові осередки шкідників і хвороб лісу. У результаті проведення комплексу заходів було оптимізовано 4,0 тис. га. Водночас, на кінець 2014 р. в області залишилося 6,7 тис. га лісу, ураженого хворобами та шкідниками, з яких 5,4 тис. га потребують негайних заходів захисту та лікування.

Важливу роль у збереженні лісових насаджень відіграє виявлення порушень лісового законодавства, яких у 2014 р. було зафіксовано 174 випадки, що стосувались незаконних вирубувань дерев. Внаслідок цих порушень в області знищено, або пошкоджено 0,3 тис. м³ деревини та було заподіяно шкоди лісу на суму 0,8 млн. грн [12].

Подальший розвиток лісового господарства є одним із резервів зміцнення економіки області. Важливу роль при цьому відіграють цільові державні програми. Зокрема на виконання програми «Ліси України» в 2014 р. в області було освоєно 93,6 млн. грн., з них 5,9 млн. коштів державного бюджету.

Загалом, аналізуючи сучасний стан лісового господарства Тернопільської області, можна констатувати, що лісова галузь регіону знаходиться в стані системного розвитку. У перспективі Тернопільському обласному управлінню лісового та мисливського господарства слід продовжити роботу направлену на удосконалення сталого ведення лісового господарства, а саме: досягнення оптимальної лісистості території області; забезпечення інвентаризації полезахисних лісових смуг, закріплення їх за землекористувачами, відновлення роботи агролісомеліоративних служб; забезпечення державної підтримки створення захисних насаджень та полезахисних лісових смуг на еродованих землях, що перебувають у приватній і комунальній власності; забезпечення охорони лісів від пожеж, зменшення їх кількості та мінімізацію наслідків, насамперед збереження природних екосистем та ресурсного потенціалу лісів; здійснення ефективного захисту лісів від шкідників і хвороб.

На базі лісового господарства розвивається **лісозаготівельна промисловість**, яка проводить вирубування, вивіз і первинну обробку деревини. Продукція лісозаготівлі - ділова деревина, яка використовується у деревообробній і целюлозно-паперовій промисловості, будівництві. Частка продукції лісозаготівель у загальних обсягах продукції лісового господарства в 2014 р. становила 95,5 % [12].

У 2014 р. рубки лісу були проведені лісогосподарськими підприємствами на площі 9,6 тис. га. У порівнянні до попередніх років площа суттєво не змінилася, проте у порівнянні до 2000 р. вона зменшилася на 18,7 %.

Основна маса деревини в регіоні заготовлюється від рубок головного користування. Лімітом заготівлі деревини в порядку рубок головного користування є розрахункова лісосіка, яка затверджується з врахуванням принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів і забезпечує екологічно збалансоване лісокористування. Площа таких рубок лісу впродовж останніх років поступово збільшувалася і в 2014 р. становила 0,8 тис. га, що на 45,5 % вище від показника 2000 р. Найбільші площі таких рубок були у Бережанському районі (346 га), у Буцацькому, Кременецькому та Чортківському площі були дещо вищі від 100 га, незначні ділянки вирубані у Зборівському, Монастириському, Тернопільському та Шумському районах. На решті території області у 2014 р. рубки головного користування не проводились. Від усіх видів рубок загалом по області в 2014 р. було заготовлено 308,6 тис. м³ деревини, у тому числі від рубок головного користування – 129,9 тис. м³ (42,1 % до загальних обсягів заготівлі деревини).

Незважаючи на брак ресурсів, лісокористування в області є недостатньо інтенсивним. Це виявляє показник використання щорічного приросту запасів деревини. В лісах державного значення використання середнього приросту у 2014 р. становило 53,3 %. Близькі значення показника, у межах 44,2 % – 57,8 %, спостерігаються уже впродовж останніх п'ятнадцяти років [20]. Тобто в лісах фактично приростає майже вдвічі більше деревини, ніж використовується. Крім того, уже зрубаний ліс не завжди вчасно вивозиться чи взагалі не вивозиться з лісосік. На кінець 2014 р. залишки невивезеної деревини, яка підлягає реалізації становили 7,7 тис. м³.

Для подальшої ефективної лісозаготівлі та підвищення рівня забезпечення сировиною місцевих товаровиробників Тернопільському обласному управлінню лісового та мисливського господарства слід продовжити роботу направлену на: забезпечення екологічно орієнтованого та комплексного використання лісових ресурсів, зменшення обсягів суцільних рубок, заміну їх на поступові і вибіркові; посилення охорони лісів від незаконних рубок; подальший розвиток лісової транспортної інфраструктури; покращення умов праці та збільшення заробітної плати працівників галузі; відновлення роботи цехів первинної переробки при державних лісових господарствах.

Заготовлена ділова деревина йде на подальшу промислову переробку.

Проте **деревобробна промисловість** області формується не стільки на базі місцевої сировини як привізної. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності «Оброблення деревини та вироблення виробів з деревини та корка, крім меблів» в 2014 р. становив 52,6 млн. грн., що на 45,7 % більше в порівнянні з 2013 р. Вартість експортованої деревини та виробів з деревини в 2014 р. становила 11,2 млн. дол. США, маси з деревини, або інших волокнистих целюлозних матеріалів – 1,3 млн. дол. США [12].

Загалом деревобробна промисловість поділяється на: лісопильну; виробництво дерев'яних будівельних конструкцій; виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону; виробництво щитового паркету; виробництво дерев'яної тари. Але, у Тернопільській області представлені не усі її виробництва.

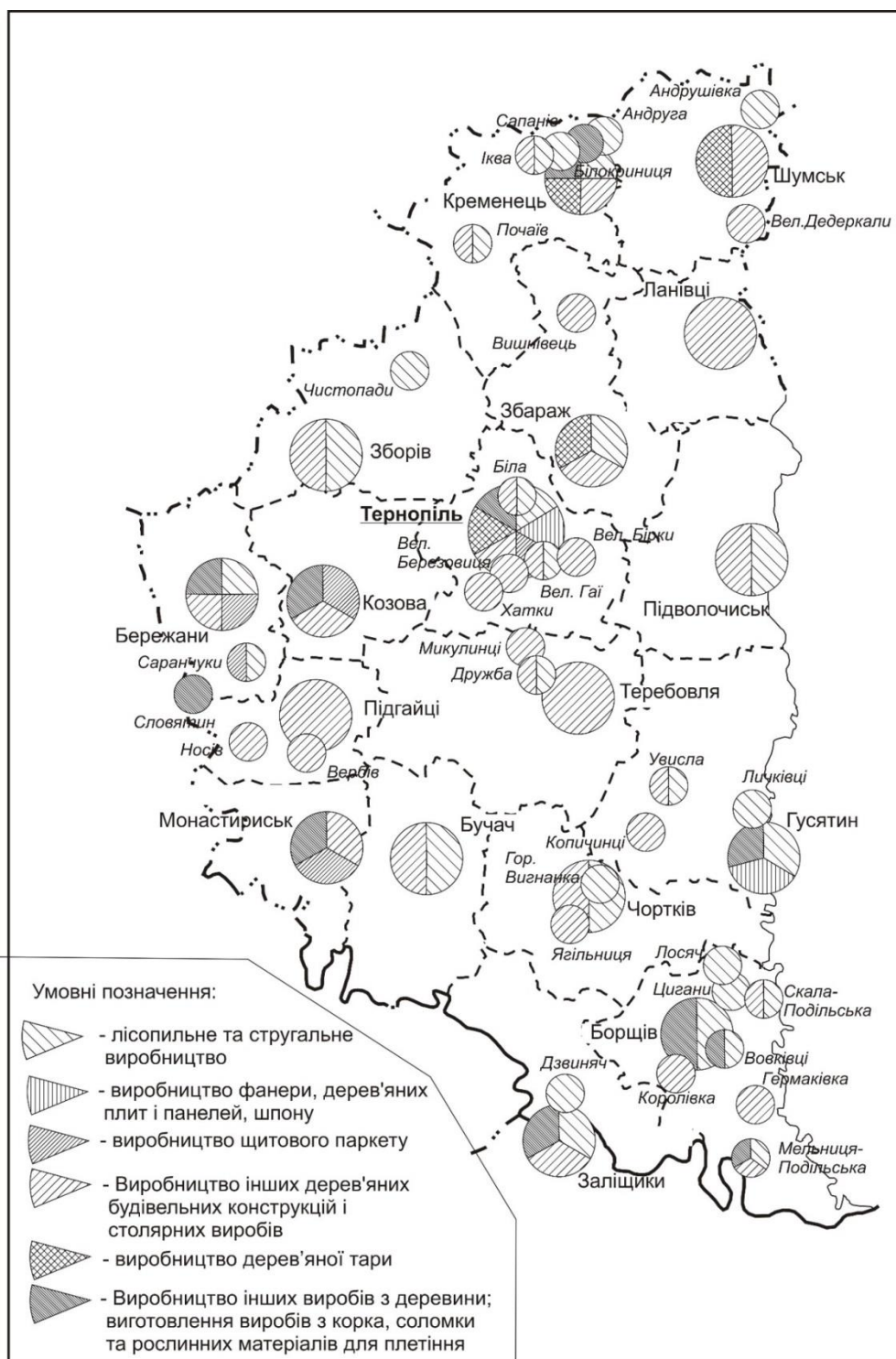
Лісопильна промисловість постачає пиломатеріали. За національним класифікатором України лісопильне та стругальне виробництво включає: розщеплення, очищення та рубання колод; розпилювання, стругання та оброблення деревини на верстаті; виробництво дерев'яних залізничних шпал; виробництво дерев'яних пар-

кету та покриттів для підлоги, незібраних; виробництво деревної вовни і борошна, тріски та стружки з деревини. Також сюди відноситься: сушіння деревини; просочування та хімічне оброблення деревини за допомогою просочувальних речовин або інших матеріалів.

В цілому лісопилна промисловість у своєму розміщенні тяжіє до лісозаготівель, проте, через брак місцевої сировини ліс кругляк завозиться з інших регіонів України і переробляється фактично в усіх районах Тернопільської області. За офіційними даними [1, 9] на території області станом на 2014 р. працювало понад 60 таких підприємств. У тому числі у Бережанському районі: ДП «Бережанське лісомисливське господарство», ТЗОВ «Успіх», ТЗОВ «Санза-ТОП», ТОВ «Пальма» у м. Бережани; ТЗОВ «Потурторський деревообробний завод» у с. Саранчуки. У Борщівському районі: ТОВ «Меблі-сервіс ЛТД», ПМП «ППК» у м. Борщів; ТЗОВ «Аеліта ЛТД» в смт. Скала-Подільська; ТОВ «Малюта» в с. Лосяч; ТОВ «Терра» в с. Цигани; ТОВ «Мельницеподільський виробничий комбінат» в смт. Мельниця-Подільська; ТЗОВ «Поділля-паркет» в с. Вовківці. У Бучацькому районі: ДП «Бучацьке лісове господарство», ТОВ «Фантазія лісова Сербія-Україна» в м. Бучач. У Гусятинському районі: ПП «Шик Галичина» в смт. Гусятин, ТЗОВ «Форест-Лот» в с. Увисла, ТОВ «Конціс» в с. Личківці. В Заліщицькому районі: ТЗОВ «Галицький ліс», ПП «Дари землі», ПП «Мопс-плюс» в м. Заліщики, ПП «Славутич», ТЗОВ «Біоресурс-енергія» в с. Дзвиняч. В Збарязькому районі: ПП «Збаразький тарний комбінат», ПП «Фаворит МО», ТОВ «Ввап» у м. Збараж. В Зборівському районі: «Зборівська ПМК №10» в м. Зборів, КП «Чистопадівське» в с. Чистопади. В Кременецькому районі: ДП «Кременецьке лісове господарство», ТОВ «Янтар», ТОВ «Пальміра 2000» в м. Кременець, ПП «Фенікс» в с. Іква, ТЗОВ «Олівалістрансопт» в с. Сапанів, ПП «Древзаготпереробка» в с. Андруга. В Підволочиському районі: ТЗОВ «Лак» в смт. Підволочиськ. В Тербовлянському районі: ТОВ «МІФ ЛТД», ТЗОВ «Перший Тернопільський деревообробний комбінат» в смт. Дружба. В Тернопільському районі: ДП «Тернопільське лісове господарство», КП «Агробудкомплект», ТЗОВ «Тендер-плюс», ТЗОВ «Герком», ТЗОВ «Вудвей», ТЗОВ «Хансакомвест», ТЗОВ «Шатекс-тер», ТОВ «Домобудівник», ПП «Шанс», ПП «Альтернатор», ПП «Інкруст-Т», ПП «Септіма», ПП «Імператор», ПП «ГТФ», ПП «Антеї-плюс», ПП «Євро-ленд», ПП «Антітрек» в м. Тернопіль, ПП «Континент» в с. Біла, ПП «Агнесса», ПП «Сенат-3» в с. Великі Гаї. В Чортківському районі: ДП «Чортківське лісове господарство» в м. Чортків, ТОВ «Агробудсервіс» у с. Горішня Вигнанка. В Шумському районі: КП «Андрушівка» в с. Андрушівка (рис. 2.16).

Крім вказаних підприємств лісопилним та стругальним виробництвом займалися й інші виробництва, часто приховуючи свою діяльність.

Виробництво дерев'яних будівельних конструкцій є основною складовою деревообробної промисловості Тернопільської області. За офіційними даними [1, 9] на території області станом на 2014 р. працювало понад 80 таких підприємств. У тому числі у Бережанському районі: ВАТ «Мікрон», ТОВ «Бережанський райсількомунгосп», ТОВ «Бережанська побутрембуддільниця», ТОВ «Радана», ПП «Престиж - плюс я», ПП «Столярні вироби», МПП «Гольцер», МПП «Зміна» у м. Бережани. У Борщівському районі: ТОВ «Мельницеподільський виробничий комбінат» в смт. Мельниця-Подільська; ВКФ «Руслана» в с. Гермаківка; ПП «Мейкер-дизайн» в с. Королівка. У Бучацькому районі: ТОВ «Монастир Василян» у м. Бучач.

Рис. 2.16. Деревообробна промисловість Тернопільської області (станом на 01.01.2015р.)

У Гусятинському районі: ТОВ «Теплокомплект» у м. Копичинці; ТзОВ «Форест-Лот» в с. Увисла. В Заліщицькому районі: ТОВ «Агробуд», ТзОВ «Натура», КП «Дністер» в м. Заліщики. В Збаразькому районі: ПП «Збаразьтий тарний комбінат» у м. Збараж та МП «Околиця» в смт. Вишнівець. В Зборівському районі: ВАТ «Зборівська ПМК №10», ТОВ «Зборівська побутрембуддільниця» та ТОВ «Ольвія» в м. Зборів. В Козівському районі: ТзОВ «Темп паркет» в смт Козова. В Кременецькому районі: ДП «Кременецьк лісове господарство», ТОВ «Укрпром», ТОВ «Побутрембуд», ТОВ «Івро-Смига брус», ПП «Візит», в м. Кременець, КП «Кременецький райсількомунгосп» в м. Почаїв, «Біо-Ск» в с. Іква. В Лановецькому районі: ТОВ «Комунальник» у м. Ланівці. В Монастириському районі: ТОВ «Добробут ЛТД» в м. Монастириськ. В Підволочиському районі КП «Ремонтно-будівельна дільниця» і ТзОВ «Лак» в смт. Підволочиськ. В Підгаєцькому районі: КП «Міжгосподарська пересувна будівельна дільниця», МП «Будівельник» в м. Підгайці, МП «Юнарок» в с. Носів, КП «Марія» в с. Вербів. В Тербовлянському районі: ТОВ «Тербовлярембуд», МП «Бук» в м. Тербовля, ТОВ «Дружбівський деревообробний завод» в смт. Дружба, КП «Микулинецький полігон» в смт Микулинці. В Тернопільському районі: ВАТ «Тернопільська фабрика художніх меблів», ТзОВ «Тендер-плюс», ТзОВ «Терком», ТзОВ «Будсервіс ЛТД», ТОВ «Домобудівник», ТОВ «Беркут», ТОВ «Бріар», ТОВ «Мак», ТОВ «Наша ера», ТОВ «Пегас» ПП «Тернопільекспортліспром», ПП «Центр деревообробних технологій», ПП «Топаз», МПП «Арма», МПП «Тернопіль-медобори», МПП «Промсервіс», МП «Меблевик», ПП «Кипарис-а-лінія» ПП «Месанбуд», ПП «Сатурн» в м. Тернопіль, ТзОВ «Мак Тернопіль» та ТзОВ «Тернопільська меблева фабрика» в с. Біла, МП «Топільче» в с. Велика Березовиця, ТОВ «Сфера люкс», ТзОВ «Юджин», ПП «Вікторія» в с. Великі Бірки, ПП «Гатунок» в с. Великі Гаї, МПП «Песа» в с. Хатки. В Чортківському районі: ТОВ «Рембудсервіс», ПТВП «Смерека», ПП «Оксамит», ПП «Венгельсдорфер бау Україна» в м. Чортків та ТОВ «Галичанка» в с.Ягільниця. В Шумському районі: МП «Агробуд-1», МП «Топаз» в смт Шумськ, КП «Шумський райсількомунгосп», КП «Великодедеркальський комбінат комунальних підприємств» в с. Великі Дедеркали (рис. 2.15).

На відміну від лісопильної промисловості та виробництва дерев'яних будівельних конструкцій **виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону** в Тернопільській області представлене слабо. Адже виробництво фанери та шпону тяжіє до сировини, а продукцію виготовляють з високоякісної деревини листяних порід, якої в області мало. Станом на 2014 р. на території області працювало лише 3 таких підприємства [1, 9]: ПП «Шик Галичина» в смт Гусятин, ВАТ «Ліском» і ТзОВ «Ліском-шпон» у м. Тернопіль.

Виробництво паркету в Тернопільській області здійснювалося на 4 підприємствах: ДП «Бережанське лісомисливське господарство» у м. Бережани, ТзОВ «Потурторський деревообробний завод» у с. Саранчуки Бережанського району, ТзОВ «Темп паркет» в смт Козова та ТзОВ «Деревообробний комбінат «Тернопільбуд» у м. Тернопіль.

Дещо краще в області розвинуте **виробництво дерев'яної тари**. У 2014 р. виробництво цієї продукції здійснювалося на таких підприємствах області: ПСК «Збаразький тарний комбінат» у м. Збараж, ДП «Кременецьке лісове господарст-

во» у м. Кременець, ПП «Саша» у м. Монастириськ, ПП «Шик Галичина» в смт Гусятин, ПП «Біоресурссервіс» у смт Шумськ, ПП «МВМ» у м. Тернопіль.

Меблева промисловість виробляє значну частину продукції деревообробної промисловості області. Вона тяжіє до споживача, а тому, центрами виробництва меблів є, практично, всі великі міста області чи їх передмістя (рис. 2.16). У своїй структурі меблева промисловість поєднує: виробництво меблів для сидіння, виробництво меблів для офісів та підприємств торгівлі, виробництво кухонних меблів, виробництво інших меблів.

Виробництво меблів для сидіння в Тернопільській області здійснювалося в понад 20 підприємствах [1, 9]. У тому числі в Бережанському районі: ДП «Бережанське лісомисливське господарство» в м. Бережани. У Борщівському районі: ТОВ «Меблі-сервіс ЛТД» в м. Борщів, ТзОВ «Аеліта» в смт. Скала Подільська, ПП «Мейкер-дизайн» в с. Королівка, ТОВ «Терра» в с. Цигани. В Гусятинському районі: ПП «Шик Галичина», ПП «Меблева фабрика «Елегант» в смт Гусятин. В Кременецькому районі: ТОВ «Івро-Смига брус», ПП «Візит», в м. Кременець, КП «Кременецький райсількомунгосп» в м. Почаїв, «Біо-Ск» в с. Іква. В Тернопільському районі: ПП «Фабрика меблів «Нова», ВАТ «Тернопільська фабрика художніх меблів», ТОВ «Експеримент», ТОВ «Тімелі», ПП «Інгвін інвестування», МП «Яр», МП «Малина», МПП «Еліон» в м. Тернопіль, ТзОВ «Тернопільська меблева фабрика» в с. Біла. В Чортківському районі: ТОВ «Агробудсервіс» у с. Горішня Вигнанка.

Виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі в області представлене лише в м. Тернопіль та передмістях. Основними підприємствами цієї підгалузі є: ПП «Фабрика меблів «Нова», ВАТ «Тернопільська фабрика художніх меблів», ТзОВ «Тернопільська меблева фабрика», ТзОВ «Акант», МПП «Еліон», МП «Меблевик», ТОВ «Серж», ТОВ «Платан», ТОВ «Захід-комфорт».

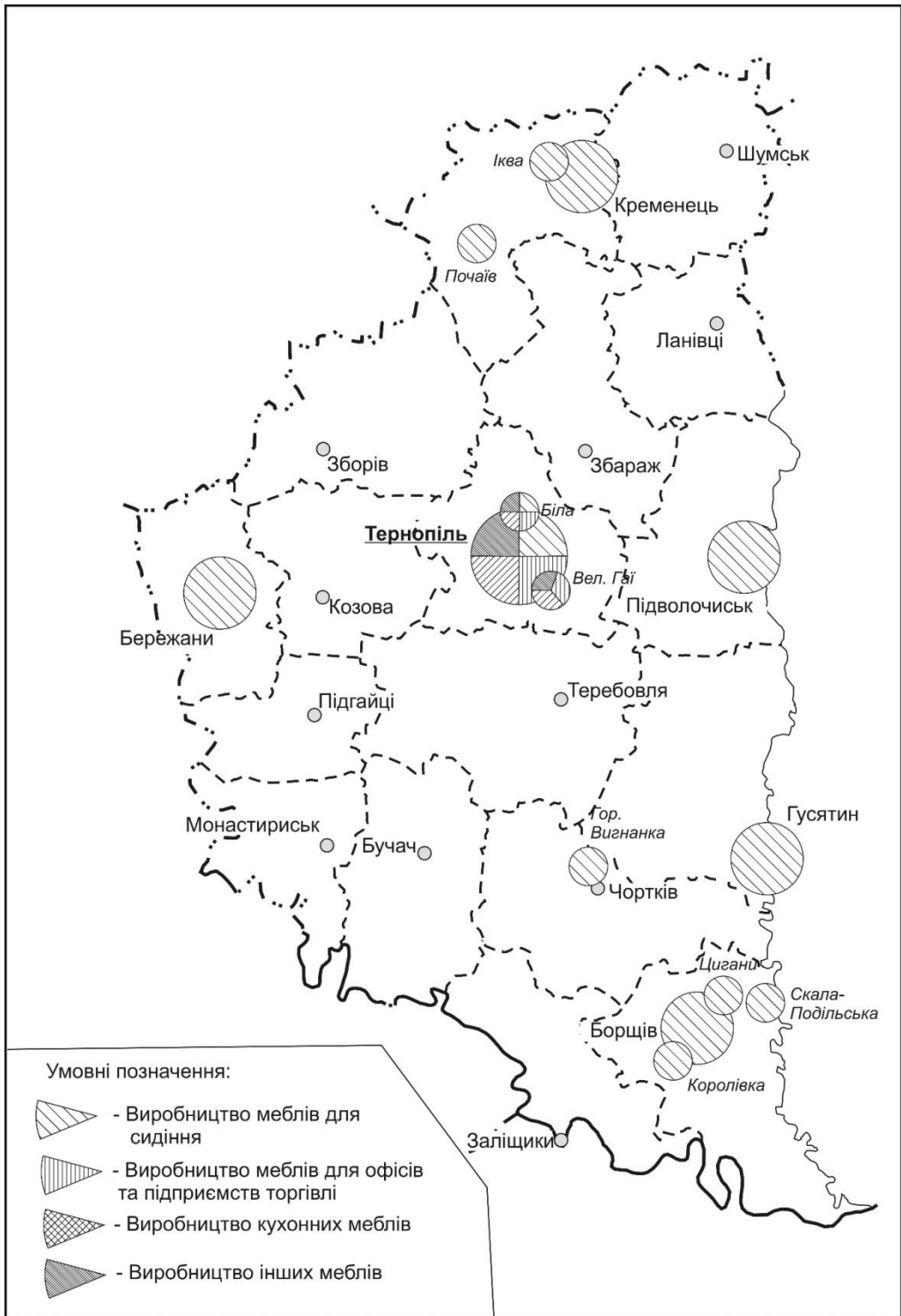
Виробництво кухонних меблів здійснювали вже названі підприємства Тернополя та району: ПП «Фабрика меблів «Нова», ВАТ «Тернопільська фабрика художніх меблів», ТзОВ «Тернопільська меблева фабрика», ТзОВ «Акант», ТОВ «Експеримент».

Виробництво інших меблів було представлене на таких підприємствах Тернополя та Тернопільського району: ПП «Фабрика меблів «Нова», ВАТ «Тернопільська фабрика художніх меблів», ТзОВ «Тернопільська меблева фабрика», ТзОВ «Акант», ТОВ «Експеримент», ТОВ «Серж», ТОВ «Амбер», ТОВ «Контакт-ГФ», МП «Меблевик», МП «Дана», ПП «Агнесса», ПП «Сенат-3», ПП «Фабрика меблів «Нова-прес», ПП «Декор», ПП «Інтер'єр-люкс», ПП «Віктор», МПП «Шарк», МПП «Смерека», МПП «Ремонтник».

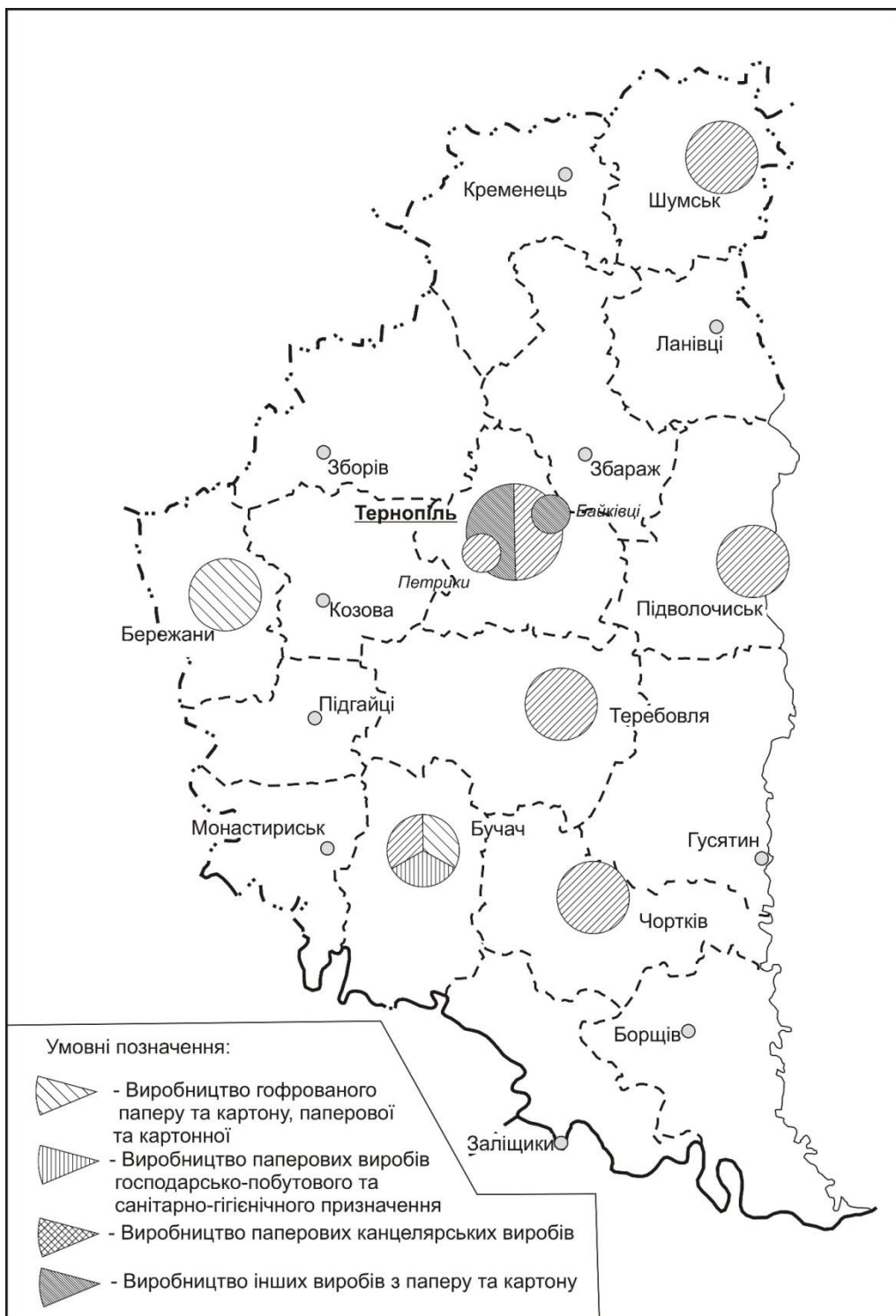
Целюлозно-паперова промисловість розвивається в лісових районах, у місцях, де є електроенергія і вода, а тому, в області вона не представлена. Наявні лише виробництва, що є заключними стадіями виробничого циклу.

Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари здійснювали: ТзОВ «Тафір ЛТД» у м. Тернопіль, ТзОВ «Христина» у м. Бережани та ПП «Обрій-пак» у м. Бучач (рис. 2.18).

Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення представлене лише в м. Бучач у ТзОВ «Укрколорпрес».

Рис. 2.17. Меблева промисловість Тернопільської області (станом на 01.01.2015р.)

Рис. 2.18. Целюлозно-паперова промисловість Тернопільської області (станом на 01.01.2015р.)

Виробництво паперових канцелярських виробів здійснювали: ТЗОВ «Бучачдрук» в м. Бучач, ПАТ «Поліграфіст» в смт. Підволочиськ, КП «Теребовлянська районна друкарня» в м. Теребовля, СМП «Тайп», ТЗОВ «Терно-граф», ПП «Принтер інформ», ПП «Політек» в м. Тернопіль; ТЗОВ «Видавництво школярик» у с. Петриків; ВАТ «Поліграфіст», ПП «Алекс» в м. Чортків; ТЗОВ «Шумська друкарня» в м. Шумськ.

Виробництво інших виробів з паперу та картону представлене в області лише на двох підприємствах: ПП «Лілея» в м. Тернопіль та ТЗОВ «Видавництво фараон» в с. Байківці Тернопільського району.

Виробництва лісохімічної промисловості (які продукують кормові дріжджі, синтетичні смоли, оцтову кислоту, метиловий спирт, скипидар та ін.) зосереджені у основних лісопромислових районах держави. Сировиною для лісохімії є відходи від лісозаготівельної і деревообробної промисловості (гілки, живиця, тирса та ін.), а тому такі виробництва на території області відсутні.

Подальший розвиток лісової, деревообробної і целюлозно-паперової промисловості Тернопільської області потребує вирішення комплексу питань, основними з яких є: подолання дефіциту сировини та її некомплексної переробки, раціоналізація використання лісових ресурсів, модернізація підприємств, створення безвідходних виробництв.

Забезпечення лісопромислового комплексу сировиною необхідно здійснювати переважно за рахунок більш повного і раціонального використання власних лісо-сировинних ресурсів. До основних напрямів вирішення сировинної проблеми в перспективі можна віднести: поліпшення структури споживання деревини і лісо-матеріалів; залучення до промислової переробки всієї маси економічно доступних ресурсів низькоякісної, дрібнотоварної лісосировини і деревних відходів; удосконалення діючих, впровадження нових ресурсозберігаючих і маловідходних технологій та процесів, здатних забезпечити зниження витрат деревини; збільшення лісозаготівель за рахунок інтенсифікації лісокористування, створення високопродуктивних плантаційних лісонасаджень.

В целюлозно-паперовій промисловості забезпечення сировинних потреб варто здійснювати за рахунок збільшення заготівлі макулатури і використання недеревних ресурсів сировини, зокрема соломи та відходів переробки сільськогосподарських культур.

Основою технічної політики в перспективі має бути здійснення реконструкції, модернізації, розширення перспективних та будівництво нових підприємств відповідно з вимогами структурної перебудови лісопромислового комплексу; застосування на їх базі нових технологій, насамперед з метою ефективного використання сировини, економії енергоресурсів, скорочення трудових витрат та підвищення якості і конкурентоздатності виробів.

Потрібне також фінансове стимулювання розвитку пріоритетних виробництв лісопромислового комплексу, які виготовляють продукцію, що користується підвищеним попитом і задовольняє потреби і вимоги внутрішнього і зовнішнього ринку (виробництва деревних плит, меблів, паперу тощо).

Література:

1. *Бізнес гід* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://business-guide.com.ua/>
2. *Дейнеко Л.В.* Ринки продукції деревообробної та целюлозно-паперової промисловості / Л.В. Дейнеко, П.М. Купчак / Проблеми, напрями та чинники сприяння розвитку внутрішнього ринку України (реальний сектор економіки): кол. монограф. / [Дейнеко Л.В., Осташко Т.О., Точилін В.О. та ін.]; за ред. чл.-кор. НАНУ А.І. Даниленка; д-ра екон. наук, проф. Л.В. Дейнеко; д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ. – К., 2013. – С. 152–165.
3. *Деревообробна галузь мовою цифр* [Електронний ресурс] // Деревообробник –2011. – 1 вересня. – Режим доступу: http://www.derevo.com.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=202&Itemid=87.
4. *Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ligazakon.ua>.
5. *Державна цільова програма сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ligazakon.ua>.
6. *Ілляш І.Д.* Соціально-економічний розвиток поселень агропромислового регіону в умовах трансформації суспільства: [монографія] / І. Д. Ілляш, Д. В. Ткач. – Тернопіль: Астон, 2013. – 204 с.
7. *Коваль Я.В.* Теорія ренти у форматі сучасної державної лісоресурсної політики / Я.В. Коваль // Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – С. 14–18.
8. *Концепція загальнодержавної програми сталого розвитку сільських територій до 2020 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ligazakon.ua>.
9. *Підприємства-виробники промислової продукції Тернопільської області у 2014 році* / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль, 2015. – 69 с.
10. *Пінчевська О.О.* Актуальні напрями розвитку деревообробної промисловості в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Пінчевська. – Режим доступу: <http://www.nubip.edu.ua>.
11. *Програма соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2014 рік.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/5346.htm>.
12. *Довкілля Тернопільщини за 2014 рік* : Статистичний збірник / Держстат України. Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль, 2015. – 228 с.
13. *Регіональна програма «Ліси Тернопільщини» на 2014-2020р.* [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://ternopillis.gov.ua/userfiles/fck/file/Lisy_Ternopilshchyny_2020/rehionalna%20prohrama_lisy%20Ternopilshchyny_2020.pdf
14. *Саганюк М.П.* Стратегія розвитку деревообробної та меблевої промисловості [Електронний ресурс] / М.П. Саганюк. – Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Lisove-gospodarstvo-l-r-d-promyslovist/2007_33/33_46-50.pdf.
15. *Соціально-економічний розвиток сільських територій: навч. посіб./* [Терещенко В.К., Ткачук В.А., Балановська Т.І. та ін.]; за ред. В.К. Терещенка. – Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 348 с.
16. *Сталий розвиток аграрно-індустріального регіону: передумови, загрози і перспективи досягнення* / за ред. А. І. Крисоватого, О. М. Десятнюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 440 с.
17. *Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року* / Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Булавка та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 74 с.
18. *Стратегія розвитку Тернопільської області на період до 2015 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://Mdspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11668/01-розвиток.pdf?sequence=1/>
19. *Статистичний щорічник Тернопільської області за 2014 рік* / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль, 2015. – 228 с.
20. *Тернопільське обласне управління лісового та мисливського господарства* [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ternopillis.gov.ua/work/forest-management>